

Kommittédirektiv

Genomförande av två EU-direktiv för att främja en mer hållbar konsumtion

Beslut vid regeringssammanträde den 20 februari 2025.

Sammanfattning

En särskild utredare ska analysera EU-direktiven om gemensamma regler för att främja reparation av varor och om mer konsumentmakt i den gröna omställningen, och föreslå de författningsändringar som behövs för att genomföra dem i svensk rätt.

Utredaren ska bland annat

- analysera de nya EU-direktiven och ta ställning till hur de bör genomföras i svensk rätt,
- föreslå vilken eller vilka myndigheter som bör ansvara för att upprätta ett nationellt avsnitt i den europeiska onlineplattformen, alternativt en nationell plattform, enligt direktivet om gemensamma regler för att främja reparation av varor, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2025.

Uppdraget att föreslå hur direktivet om gemensamma regler för att främja reparation av varor ska genomföras

Direktivets innehåll

Allmänt

Det är vanligt att konsumenter byter ut i stället för att låta reparera varor som går sönder i förtid. Förutom att det kan vara kostsamt för konsumenterna är det också skadligt för klimatet och miljön. Hållbar konsumtion och omställning till en mer cirkulär ekonomi är en viktig del i att minska klimatutsläppen och annan miljöpåverkan. För att göra det lättare för en konsument att välja att reparera varan i stället för att köpa en ny och för att ge tillverkare och säljare incitament att ta fram mer hållbara affärsmodeller har Europaparlamentet och rådet antagit direktivet 2024/1799 av den 13 juni 2024 om gemensamma regler för att främja reparation av varor och om ändring av förordning (EU) 2017/2394 och direktiven (EU) 2019/771 och (EU) 2020/1828. Direktivet utgör en del av ett större lagpaket inom ramen för den europeiska gröna given.

Det nya direktivet om reparation av varor innehåller ändringar i bland annat direktivet (EU) 2019/771 om vissa aspekter på avtal om försäljning av varor (varudirektivet), som reglerar säljarens ansvar att reparera varor som säljs till konsumenter. Det nya direktivet innehåller också regler som saknar motsvarighet i tidigare direktiv, bland annat en skyldighet för tillverkare att reparera vissa varor som säljs till konsumenter.

Direktivet reglerar frågor om avtal mellan en näringsidkare och en konsument. Det är i grunden fullharmoniserande men medlemsstaterna ges möjlighet att i vissa fall ha nationella regler som är mer gynnsamma för konsumenten.

När säljarens ansvarstid fortfarande gäller enligt varudirektivet kommer säljaren att vara skyldig att informera konsumenten om hans eller hennes rätt att vid bristande avtalsenlighet välja mellan att få varan reparerad eller utbytt. Information ska också lämnas om att ansvarstiden förlängs när varan repareras. Direktivet innebär nämligen att säljarens ansvarstid vid reparation förlängs med minst tolv månader utöver den ansvarstid som gäller i berörd medlemsstat.

När ansvarstiden har löpt ut ger direktivet konsumenten rätt att kräva att tillverkaren ska reparera varor som omfattas av särskilda krav på

reparerbarhet i unionens rättsakter, exempelvis tvättmaskiner och tv-apparater. Det ska göras antingen utan ersättning eller till ett rimligt pris. Tillverkaren ska också informera konsumenter om reparationsskyldigheten samt på sina webbplatser tillhandahålla information om indikativa priser för reparation av varor som omfattas av krav på reparerbarhet i unionens rättsakter.

Direktivet fastställer också ett europeiskt formulär för reparationsinformation som tillverkare, säljare och andra reparatörer kan använda för att informera konsumenterna om villkoren för en möjlig reparation. Enligt direktivet gäller vidare att medlemsstaterna ska fastställa sanktioner vid överträdelser av nationella bestämmelser som har antagits enligt direktivet.

Medlemsstaterna ska ha genomfört det nya direktivet senast två år efter dess ikraftträdande.

Särskilt om den europeiska onlineplattformen för reparationer och andra närliggande frågor

För att uppmuntra till reparation ska kommissionen enligt direktivet upprätta en europeisk onlineplattform för reparationer. Plattformen ska bland annat innehålla nationella avsnitt, som ska upprättas av medlemsstaterna. Syftet är att konsumenter ska paras ihop med reparatörer samt, i tillämpliga fall, även med säljare av rekonditionerade varor. Om det redan finns en nationell plattform som uppfyller kraven i direktivet behöver ett nationellt avsnitt inte skapas.

Medlemsstaterna kan välja att låta plattformen inkludera inte endast reparatörer utan även säljare av rekonditionerade varor, köpare av defekta varor för rekonditionering och lokalt ledda reparationsinitiativ. Förutom de krav som ställs på nationella avsnitt och nationella plattformar kan medlemsstaterna även ställa upp villkor för reparatörernas och andra företags tillträde till plattformen, såsom krav på yrkeskvalifikationer eller kvalitetsstandarder för reparation. Sådana villkor får inte vara diskriminerande och ska vara förenliga med unionsrätten i övrigt. Konsumenterna ska ha en enkel och kostnadsfri tillgång till plattformen.

Enligt direktivet gäller vidare att medlemsstaterna ska utse en företrädare som ska ingå i en expertgrupp som ska inrättas av kommissionen för att ge råd om utformningen av den europeiska onlineplattformen och dess

nationella avsnitt, i syfte att underlätta samordningen mellan kommissionen och medlemsstaterna.

Medlemsstaterna ska också utse nationella kontaktpunkter som ska förvalta de nationella avsnitten i den europeiska plattformen. Dessa nationella kontaktpunkter bör, i tillämpliga fall, övervaka uppgifterna i de nationella avsnitten i syfte att upptäcka, identifiera och avlägsna uppgifter som strider mot unionsrätten.

Medlemsstaterna och kommissionen ska dessutom vidta lämpliga åtgärder för att öka konsumenternas kunskaper om sina rättigheter enligt direktivet och om den europeiska onlineplattformen. Exempel på sådana åtgärder kan enligt direktivets skäl vara att tagga den europeiska onlineplattformen på relaterade nationella webbplatser eller genomföra kommunikationskampanjer. I direktivet anges vidare att medlemsstaterna ska vidta åtminstone en åtgärd för att främja reparation. En sådan åtgärd kan vara av finansiell eller icke-finansiell karaktär, såsom reparationsfonder eller informationskampanjer.

Den europeiska onlineplattformen och dess nationella avsnitt eller nationella plattformar ska vara i drift senast tre år efter direktivets ikraftträdande.

Nuvarande svenska regler

De flesta av det nya direktivets regler saknar motsvarighet i svensk rätt, exempelvis de regler som rör tillverkares skyldighet att reparera vissa varor. Även bestämmelserna i direktivet om att tillverkare och andra reparatörer får tillhandahålla ett europeiskt formulär för reparationsinformation saknar motsvarighet i svensk rätt. I dessa delar kan det bli nödvändigt att införa nya lagregler.

Direktivets ändringar i varudirektivet påverkar däremot befintlig svensk lagstiftning. Varudirektivet har genomförts i huvudsak genom konsumentköplagen (2022:260). I det här sammanhanget är det främst den lagens regler om fel i varan som är relevanta. Näringsidkaren ansvarar för fel på varan som har funnits vid avlämnandet och som visar sig inom tre år därefter. Konsumenten har rätt att kräva att näringsidkaren avhjälpert ett fel på varan eller gör en omleverans. Konsumenten får välja mellan åtgärderna, men näringsidkaren är skyldig att avhjälpert felet eller göra en omleverans

endast om åtgärden är möjlig och kan vidtas utan oskäligen kostnad för näringsidkaren.

Det nya direktivet ändrar i flera bestämmelser i varudirektivet och kan motivera motsvarande ändringar i konsumentköplagen.

Utredarens uppdrag

Utredaren ska ta ställning till hur det nya direktivet om gemensamma regler för att främja reparation av varor ska genomföras i Sverige. I uppdraget ingår att analysera hur svensk rätt förhåller sig till direktivet och lämna de författningsförslag som behövs för att genomföra direktivet. Utredaren är oförhindrad att överväga andra närliggande frågor.

I uppdraget ingår att analysera, jämföra och ta ställning till de valmöjligheter som EU-direktivet erbjuder, exempelvis när det gäller ansvarstidens längd när konsumenten väljer att få varan reparerad. Utredaren ska för varje ställningstagande redovisa för- och nackdelar med alternativen och göra en bedömning av vilket av alternativen som bör väljas.

Utredaren bör som utgångspunkt fokusera på de delar av direktivet där det krävs nya svenska regler eller att befintliga regler ändras. I de fall utredaren bedömer att det, utöver vad som redan följer av svensk rätt, finns anledning att gå längre än vad direktivet föreskriver ska detta motiveras med en analys som tar hänsyn till EU-rätten och då särskilt den fria rörligheten.

Utredarens utgångspunkt ska vara att svensk konkurrenskraft ska bibehållas eller stärkas, och att förslagen genomförs på ett sätt som inte bidrar till att öka kostnader eller regelbörda läggs på företag i onödan.

Direktivet ger en medlemsstat möjlighet att välja mellan att upprätta ett nationellt avsnitt i den europeiska onlineplattformen för reparation eller upprätta en egen nationell plattform som uppfyller kraven i direktivet. När det gäller bestämmelserna i direktivet som rör inrättandet av onlineplattformen och andra närliggande frågor ska utredaren föreslå vilken myndighet som bör ansvara för dessa uppgifter och motivera sitt förslag. Myndigheten ska även delta i kommissionens expertgrupp som har till uppgift att ge kommissionen råd om utformningen av plattformen. Dessutom behöver nationella kontaktpunkter inrättas med uppgift att bland annat stödja kommissionen vad gäller driften av de nationella delarna av den

européiska onlineplattformen. I direktivet anges även att medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att öka konsumenternas kunskaper om sina rättigheter enligt direktivet och föreslå en eller flera åtgärder som ska vidtas för att främja reparation.

Utredaren ska därför

- analysera det nya direktivet om gemensamma regler för att främja reparation av varor och ta ställning till hur direktivet bör genomföras i svensk rätt,
- analysera, jämföra och ta ställning till de valmöjligheter som direktivet erbjuder,
- föreslå vilken eller vilka myndigheter som bör ansvara för att upprätta ett nationellt avsnitt i den europeiska onlineplattformen eller en nationell plattform enligt artikel 7 och utföra de uppgifter som anges i artikel 8, 9, 12 och 13,
- bedöma vilka författningsändringar och andra åtgärder som behövs för att genomföra direktivet i svensk rätt, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget att föreslå hur direktivet om mer konsumentmakt i den gröna omställningen ska genomföras

Direktivets innehåll

Allmänt

Marknadsföring där olika typer av miljöpåståenden används har blivit allt vanligare. För att motverka vilseledande miljöpåståenden i marknadsföring samt att främja reparerbarhet av varor och motverka så kallat planerat åldrande har Europaparlamentet och rådet antagit direktivet 2024/825 av den 28 februari 2024 om ändring av direktiven 2005/29/EG och 2011/83/EU vad gäller mer konsumentmakt i den gröna omställningen genom bättre skydd mot otillbörliga affärsmetoder och bättre information. Även detta direktiv utgör en del av ett större lagpaket inom ramen för den europeiska gröna given.

Det nya direktivet om mer konsumentmakt innebär ändringar i bestämmelserna om definitioner, vilseledande affärsmetoder och konsumentinformation. Vidare innehåller direktivet krav på rapportering och översyn av direktivets tillämpning, införlivande och ikraftträdande. Direktivet är fullharmoniserande och medlemsstaterna ska ha genomfört det

nya direktivet senast två år efter dess ikraftträdande. Bestämmelserna ska tillämpas sex månader därefter.

Ändringar i direktivet om otillbörliga affärsmetoder

I direktivet om otillbörliga affärsmetoder (2005/29/EG) införs nya definitioner kopplade till miljöpåståenden och hållbarhet. Dessutom ställs krav på att miljöpåståenden ska kunna styrkas och på den information som ska lämnas om verktyg som näringsidkare tillhandahåller för jämförelse av nya produkter. Det införs tolv nya punkter med affärsmetoder som under alla förhållanden ska anses otillbörliga i bilaga I till direktivet, den så kallade svarta listan. Bland annat införs ett förbud mot att göra ett allmänt miljöpåstående för vilket näringsidkaren inte kan styrka erkänd utmärkt miljöprestanda som är relevant för påståendet.

Ändringar i direktivet om konsumenträttigheter

I direktivet om konsumenträttigheter (2011/83/EU) införs nya definitioner kopplade till hållbarhet och reparerbarhet. Dessutom införs informationskrav om kommersiella garantier som lämnas av näringsidkare, om reparerbarhet och tillgång till reservdelar och om tillgång till uppdateringar.

Nuvarande svenska regler

Direktivet om otillbörliga affärsmetoder och direktivet om konsumenträttigheter har genomförts huvudsakligen genom marknadsföringslagen (2008:486) och lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler. Dessa lagar behöver anpassas till det nya direktivet. Det behöver bland annat övervägas i vilken utsträckning definitioner av nya begrepp bör införas. De delar av det nya direktivet som saknar motsvarighet i svensk rätt, t.ex. de regler som rör jämförelse av hållbarhetsaspekter respektive informationskraven om kommersiella garantier och reparerbarhet, kan medföra behov av ändringar i både marknadsföringslagen och lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler.

Utreddarens uppdrag

Utreddaren ska ta ställning till hur det nya direktivet om mer konsumentmakt i den gröna omställningen ska genomföras i Sverige. I uppdraget ingår att analysera hur svensk rätt förhåller sig till direktivet och lämna nödvändiga författningsförslag samt förslag på andra åtgärder som behövs för att

genomföra direktivet. Utredaren är oförhindrad att överväga andra närliggande frågor.

Utredaren ska därför

- analysera det nya direktivet om mer konsumentmakt i den gröna omställningen och ta ställning till hur direktivet bör genomföras i svensk rätt,
- bedöma vilka författningsändringar och andra åtgärder som behövs för att genomföra direktivet i svensk rätt, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Allmänt om genomförande av EU-direktiv

Ett EU-direktiv är bindande för medlemsstaterna när det gäller det resultat som ska uppnås, men medlemsstaterna får bestämma de närmare formerna för hur detta ska ske. Sverige har alltså vid genomförandet av de aktuella direktiven ett visst utrymme att anpassa reglerna till svensk rätt i övrigt. Vid utformningen av förslagen ska utredaren ansluta till den systematik och terminologi som används i svensk rätt. Förslagen bör dessutom utformas på ett sätt som går att förena med grundläggande civilrättsliga principer. Liksom vid all lagstiftning bör enkelhet, överskådlighet och konsekvens eftersträvas.

De förslag som utredaren lämnar bör sammantaget ge en väl balanserad reglering. I detta ligger att utredaren ska ta hänsyn till både näringsidkares intressen och intresset av en hög konsumentskyddsnivå och att konsumenter kan göra mer miljömedvetna val. Med denna utgångspunkt ska utredaren utforma förslagen så att företagens och myndigheternas administrativa kostnader hålls så låga som möjligt. Förslagen bör utformas så att cirkulära affärsmodeller kan främjas på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska bedöma och beskriva förslagens ekonomiska konsekvenser, innefattande samhällsekonomiska konsekvenser, och konsekvenser i övrigt för enskilda, företag och det allmänna. Utredaren ska även beskriva och beräkna eventuella offentligfinansiella konsekvenser, däribland eventuella konsekvenser för berörda myndigheter. Utredaren ska beräkna påverkan på statens inkomster och utgifter. Om förslag som lämnas innebär offentligfinansiella kostnader, ska förslag till finansiering lämnas. Förslagen ska även i

övrigt redovisas enligt vad som anges i kommittéförordningen (1998:1474) och förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

En miljöbedömning av förslagen ska redovisas. Utredaren ska också redovisa om förslagen har någon påverkan på jämställdheten mellan kvinnor och män.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska följa genomförandet av direktiven i de berörda nordiska länderna och i de andra länder som utredaren bedömer vara av intresse.

Utredaren ska också hålla sig informerad om och beakta relevant arbete som pågår i Regeringskansliet.

Utredaren ska i den utsträckning det är lämpligt inhämta synpunkter från berörda myndigheter, såsom Konkurrensverket, Konsumentverket och Naturvårdsverket, och från berörda organisationer och företag.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2025.

(Justitiedepartementet)